

KLIMATA PĀRMAIŅU RADĪTIE FIZISKIE KLIMATA RISKI

Kā dabas parādības apdraud uzņēmumu darbību
un nākotni?

**PROF. DR.SC.ADMIN.
NATĀLIJA CUDEČKA – PURIŅA**

Foto: "Facebook"/Līga Aukšmuksta, Artis Kaļinka, Ogres novads

**FOTO, VIDEO. Līst kā pa Jāņiem!
Applūduši ceļi, no krastiem
izgājušas upes, tomēr trakākais vēl
tikai priekšā** 38

Kas ir klimata pārmaiņu radītie **fiziskie klimata riski**?

Fiziskie klimata riski **izriet no klimata sistēmas izmaiņām un to tiešās ietekmes uz vidi**, infrastruktūru un uzņēmējdarbību. Tie ietver gan **akūtus notikumus**, gan **hroniskas ilgtermiņa izmaiņas**.

Klimata pārmaiņu radīto risku veidi:

- **Akūtie riski:** vētras, plūdi, karstuma viļņi, stipras lietusgāzes – notikumi, kas rodas pēkšņi.
- **Hroniskie riski:** temperatūras pieaugums, nokrišņu režīma maiņa, jūras līmeņa celšanās. Šie riski ir lēni, bet neatgriezeniskas izmaiņas.

Klimata pārmaiņu radīto **fizisko risku** ietekme

Ietekme:

- **Tieša ietekme** uz uzņēmuma aktīviem, ražošanas nepārtrauktību, piegādes ķēdēm un darbinieku drošību.
- **Būtiski finansiāli zaudējumi** infrastruktūras bojājumu vai ražošanas dīkstāves dēļ.

Nozares ar augstāku risku:

Lauksaimniecība, mežsaimniecība, būvniecība, transports, enerģētika.

Kā klimata pārmaiņu radītie **fiziskie riski** ietekmē jūsu nozari?

Būvniecība

- Ekstrēmi laikapstākļi aptur būvdarbus.
- Plūdi bojā pamatus un materiālus.
- Karstums samazina darbinieku produktivitāti un materiālu izturību.

Lauksaimniecība & mežsaimniecība

- Sausums un plūdi ietekmē ražas apjomu.
- Meži cieš no ugunsgrēkiem un vētru postījumiem.
- Mainīgs klimats sarežģī plānošanu.

Enerģētika, rūpniecība & transports

- Infrastruktūra apdraudēta plūdu un vētru dēļ.
- Ūdens resursu trūkums skar enerģijas ražošanu.
- Ceļi un tilti tiek bojāti ekstremālos apstākļos.

Kā novērtēt klimata pārmaiņu radīto fizisko risku ietekmi?

Gatavība un varbūtība

- Cik lielā mērā jūsu uzņēmums ir sagatavojies klimata notikumiem?
- Vai pastāv rīcības plāni ārkārtas situācijām?
- Cik bieži konkrētais risks var realizēties jūsu atrašanās vietā?
- Vai apdrošināšana sedz klimatiskos zaudējumus?
- Vai uzņēmumā notiek regulāra infrastruktūras pārbaude?

Ietekme un datu pārlicība

- Kādas finansiālās sekas var radīt 1 līdz 5 dienu dīkstāve?
- Vai jūsu piegādes ķēde ir atkarīga no klimatiski jutīgiem reģioniem?
- Vai darbinieku drošība ir apdraudēta karstuma vai plūdu gadījumā?
- Kāda ir datu kvalitāte jūsu riska novērtējumā?
- Vai klimata modeļi tiek izmantoti ilgtermiņa plānošanā?

Klimata pārmaiņu radītie **fiziskie riski** — skaitļos un faktos

69%

Latvijas piekrastes
pakļautas augstam
erozijas un plūdu riskam

77%

Latvijas iedzīvotāju izjutuši
tiešas ekstrēmo laika seku
sekas pēdējo 5 gadu laikā

€18 mljrd.

Vētru un plūdu radītie
zaudējumi Eiropā
2024. gadā vien

2024. gada jūlijā vētra atstāja bez strāvas 30 000 mājsaimniecību Latvijā. 2025. gadā valdība izsludināja ārkārtas stāvokli lauksaimniecībā lietūs, salnas un plūdu dēļ. OECD prognozē: bez aktīvas rīcības Latvijas IKP samazināsies par ~10% līdz 2050. gadam klimata postījumu dēļ.

Avoti:

BALTEX, The Baltic Sea Experiment

The EIB Climate Survey

European State of the Climate Report 2024

Klimata pārmaiņu radītie **fiziskie riski** — skaitļos un faktos

64.5 %

Latvijas piekrastes
pakļautas augstam
erozijas un plūdu riskam

Šī jau ir šodienas realitāte, ne
nākotnes scenārijs.

Klimata pārmaiņu radītie **fiziskie riski** — skaitļos un faktos

77%

Latvijas iedzīvotāju izjutuši
tiešas ekstrēmo laika seku
sekas pēdējo 5 gadu laikā

Tas ir par 9 procentpunktiem vairāk
nekā vidēji Eiropā. Latvija nav
pasargāta no klimata ekstrēmu
laikapstākļu ietekmes.

Klimata pārmaiņu radītie **fiziskie riski** — skaitļos un faktos

€18 mljrd.

Vētru un plūdu radītie
zaudējumi Eiropā 2024.
gadā vien

Bet vistuvāk mums: 2024. gada jūlijā viena vētra
atstāja 30 000 Latvijas mājsaimniecību bez elektrības.
2025. gadā valdība izsludināja ārkārtas stāvokli
lauksaimniecībā – lietus, sala, plūdi vienā sezonā.

OECD prognozē: bez aktīvas rīcības Latvijas IKP
samazināsies par ~10% līdz 2050. gadam klimata
postījumu dēļ.

Ko darīt – praktiskie soļi klimata pārmaiņu radīto **fizisko risku** pārvaldībai?

Kartējiet savus aktīvus

Noskaidrojiet, kuri uzņēmuma objekti atrodas plūdu, vētras vai karstuma riska zonās. Izmantojiet publiski pieejamas klimata kartes.

Novērtējiet finansiālo ietekmi

Aprēķiniet, ko nozīmē 3–7 dienu dīkstāve katram ražošanas vai pakalpojumu objektam. Iekļaujiet netiešās izmaksas.

Pārskatiet apdrošināšanu

Pārbaudiet, vai polises sedz klimatiskos zaudējumus. Latvijā >90% klimata zaudējumu nav apdrošināti*

Izstrādājiet ārkārtas plānus

Dokumentējiet rīcību plūdu, vētras vai karstuma viļņa gadījumā. Apmāciet darbiniekus. Pārbaudiet rezerves piegādātājus.

Investējiet infrastruktūrā

Prioritizējiet ieguldījumus, kas samazina klimata ievainojamību: jumti, drenāža, dzesēšana, rezerves barošana.

Sāciet ar pašnovērtējumu

Izmantojiet bezmaksas rīku klimatariski.lv – 20 minūtes, strukturēts novērtējums, konkrēti ieteikumi jūsu nozarei.

*(EEA <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/economic-losses-from-climate-related>).

Novērtējiet uzņēmuma klimata riskus

Nākotnes izaugsme klimata pārmaiņu laikmetā.

www.klimatariski.lv